

Микитєско А.А.

здобувачка кафедри міжнародного бізнесу та логістики

КПІ ім. Ігоря Сікорського

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПОТОЧНИЙ СТАН

Актуальність дослідження проблематики розвитку національної макроекономічної системи, пов'язана, з одного боку, з наявністю перманентної диспропорційності поточних структурних параметрів, що виявляє себе в розбалансованості основних секторів економіки, їх сировинній орієнтованості, високому рівні імпортозалежності, а з іншого, зумовлено широким колом викликів соціально-економічного характеру, що знайшли свою практичну реалізацію внаслідок повномасштабного військового вторгнення.

Для початку пропонуємо ідентифікувати ключові поточні проблеми системного характеру, які мають місце в умовах дії воєнного стану, істотно звужуючи потенціал національної макроекономічної системи до розвитку. До таких проблем відносимо наступні: (1) руйнування інфраструктури та виробництва – триваючі бойові дії та обстріли призводять до втрат фізичного капіталу: пошкоджується критична інфраструктура, промисловість та аграрні потужності, що знижує виробничий потенціал і ускладнює логістику; (2) втрата активів: значні збитки, зумовлені фізичним знищенням матеріальних активів промислово-виробничого характеру, що вимагає залучення масштабного фінансування для відновлення [1]; (3) енергетична криза: постійні атаки на енергосистему створюють дефіцит електроенергії, що негативно впливає як на стан соціального середовища, так і безпосередньо обмежує можливості до стабільного функціонування бізнесу, збільшуючи витратне навантаження; (4) логістичні проблеми: реконфігурація основних логістичних коридорів, розрив сформованих ланцюгів постачання, здорожчання логістичних послуг, руйнування транспортної та складської інфраструктури [2]; (5) значний фіскальний дефіцит та залежність від зовнішньої донорської допомоги: має місце істотний ріст видаткової частини державного бюджету, що пояснюється необхідністю фінансування оборони та соціальних зобов'язань, водночас, податкові надходження демонструють тенденцію до скорочення через падіння економічної активності; (6) зростання державного боргу: залучення позик збільшує державний борг, формуючи собою відповідні довгострокові ризики [3]; (7) демографічна та кадрова криза, обмеження до розвитку людського капіталу: війна спричинила масову міграцію мільйонів громадян за кордон, а активні мобілізаційні заходи чоловіків та зовнішня міграція викликають кризові процеси розвитку людського капіталу, обмежуючи відповідні довгострокові перспективи; (8) дефіцит робочої сили: гостра нестача працівників та кваліфікованих спеціалістів, зокрема чоловічої статі, істотно обмежує зростання бізнесу, змушуючи останній збільшувати витрати на залучення компетентного кадрового ресурсу; (9) внутрішньо переміщені особи: необхідність здійснення проактивної політики у сфері соціального захисту та соціального забезпечення щодо інтеграції ВПО на ринку праці та забезпечення їх житлом і соціальними послугами.

Виходячи з окреслених вище ключових проблем забезпечення ефективного функціонування національної економічної системи пропонуємо визначити перелік перспективних напрямків вітчизняної економічної політики:

^{3/4} Захист критичної інфраструктури (критична інфраструктура охоплює сукупність об'єктів, систем, мереж і служб, безперебійне функціонування яких є життєво необхідним для національної безпеки, економічної стабільності, громадського порядку та здоров'я населення, до неї належать енергетичні системи, транспорт, водопостачання, зв'язок, фінансові установи, оборонна промисловість тощо, водночас) порушення роботи цих елементів може спричинити серйозні соціально-економічні наслідки.

^{3/4} Сприяння скороченню фіскального дефіциту шляхом реалізації активних державних заходів щодо дерегуляції бізнесу та цифровізації процесів адміністрування ключових напрямків взаємодії держави та підприємницького сектору;

^{3/4} Забезпечення стабільного фінансування оборонного сектору держави, сприяння розвитку економічного потенціалу військово-промислового комплексу як ключового елементу вітчизняної системи підтримки обороноздатності, а також сектору економіки, що демонструє значні перспективи майбутнього зростання.

^{3/4} Забезпечення ефективного управління державним боргом шляхом послідовного планування процедури погашення боргових зобов'язань, налагодження продуктивної комунікації з ключовими кредиторами, проведення селективної реструктуризації.

^{3/4} Формування комплексу економічних стимулів щодо повернення активної частини працездатного населення з-за кордону, розробка та впровадження дієвих механізмів реалізації економічних можливостей молоді;

^{3/4} Забезпечення функціональності роботи вітчизняних центрів зайнятості та пошуку робочої сили, з метою спрощення доступу підприємницького сектору до залучення персоналу, впровадження державних програм перекваліфікації та стимулювання розвитку кадрового потенціалу економіки в інноваційно активних галузях;

^{3/4} Реалізація проактивного підходу у впровадженні державної антикорупційної політики з метою обмеження нелегальних фінансових потоків та унеможливлення розвитку негативних практик неформальної інституціоналізації [4, с. 164];

^{3/4} Інтеграція внутрішньо переміщених осіб-забезпечення налагодженості процесу соціально-економічного, культурного та правового включення переселенців у приймаючі громади. Інтеграція передбачає забезпечення рівного доступу до освіти, праці, житла, медицини та участі у громадському житті. Ефективна інтеграційна політика сприяє соціальній єдності, зменшенню напруги та економічному розвитку регіонів, що приймають внутрішньо переміщених осіб.

Таким чином, можна стверджувати, що на сьогоднішній день національна макроекономічна система стикається з сукупністю системних проблем, що істотно обмежують вітчизняний економічний потенціал до зростання і потребують проведення комплексних заходів націлених на елімінацію ключових економічних загроз, забезпечення сталості внутрішнього економічного середовища, формуючи відповідні передумови до ефективного післявоєнного розвитку та відновлення.

Перелік посилань:

1. Трекер економіки України під час війни. *Центр економічної стратегії (ЦЕС)*. 2025. URL: <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war/> (дата звернення 28.10.2025).
2. Тульчинська С. О., Солосіч О. С. Концептуальні засади забезпечення економічної безпеки підприємництва в умовах воєнного стану. *Економіка та управління підприємством. Науковий погляд: економіка та управління*. 2022. № 3 (79). С. 97–102. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2022-79-14>. (дата звернення 28.10.2025).
3. Звіт про фінансову стабільність. Національний банк України (НБУ). 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/report> (дата звернення 28.10.2025).
4. Солосіч О. С., Сінайко М. Д. Аналіз параметрів макроекономічної безпеки України в умовах воєнного стану. *Economic Synergy*. 2024. № 1. С. 154-166. DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2024-1-11> (дата звернення 28.10.2025).